

ÉSZAKMAGYARORSZÁGI HÍR

*A „Király Lajos” Eszperanto – Baráti Kör Tájékoztatója
Miskolc*

2009. November - December

5. évfolyam 53 - 54. szám

Tartalom

Köszöntés	3
Gobelinhímzők versenye.....	4
Elhunyt Mura Péter karmester.....	5
Régiségvásár.....	5
90 éves dr. Jáki Ferenc	6
Himnusz a Maghoz.....	7
Látogatás a Baltikumban a Balti Eszperantó Napok alkalmából	7
Csokonai Vitéz Mihály.....	9
Tartózkodó kérelem.....	9
Emléktáblát avattak dr. Kalocsay Kálmán orvosprofesszor tiszteletére	10
Olvasnivalók ajánlása.....	11
ERŐS JÁNOS	11
Szélhámosok.....	15
Az ökörcsorda örökkévalósága	16
A REMÉNYGYÚJTOGATÓ	16
Nótacsokor I-II.	16
Bölcs gondolatok.....	23
Könyvritkaságok	23
Herman Ottó Múzeum.....	24
„Herman Ottó” Múzeum 1.	24
Visszatérés napjainkba	26
AZ ÉSZ JÁTÉKA	26
Vicc	27
Miskolc-Vadaspark	28
Gratuláció	28

Köszöntés

Köszöntöm kedves olvasóinkat a miskolci „Király Lajos” Eszperantó-Baráti Kör nevében és jó eredményekben gazdag, békés, örömteli, sikeres újesztendőt kívánok!

A 2010-es év első számát tisztelettel ajánlom kedves olvasóink figyelmébe, melyben a 801. évébe lépett városunk eseményeit tárjuk olvasóink elé, mivel itt élünk, városunk örömei-gondjai a mieink is. Az új év elején gyakran kérdezzük: vajon mit hoz az új esztendő? Vajon lesz –e elég kenyér mindenki asztalán, tud-e városvezetésünk több munkát biztosítani a lakosságnak, vajon megmaradnak-e a munkahelyek? Égető kérdések ezek. Hiszen a rendszerváltás óta mindenki a „nyugati jólétet”, magasabb életszínvonalat várta beköszönteni hozzánk. De meg kell vallanunk, hogy a szocializmus évei alatt az itt elhíresztelt nyugati bőséggel szemben szűkösen éltünk, bár mindenünk megvolt, beleértve a gépkocsit, a munkahelyeket, a szegényebb néprétegnél a napi munkán alapuló mindennapi kenyeret és más táplálékot, lakást is, sőt az azóta nem előnyére változott kulturális életet és a kedvezményesebb orvos-egészségügyi ellátást is. Mint a rendszerváltás óta mindig, most is tele vagyunk várakozásokkal. Vajon enyhül-e eléggé a gazdasági válság? Vajon az ez évi politikai választásokkal a hatalomba bekerülő új vezetésnek sikerül-e enyhítenie a gondokon, vagy marad a régi állapot, és legjobb esetben nem lesz további romlás? Mi mindannyian reméljük a 2009-esnél szebb és jobb évet, de reméljük, hogy nem lesz rosszabb ez az év sem az elmúlt évnél. Ugyanezt reméljük az Országos Eszperantó Szövetségünk munkájától is.

Országunk, városunk és szűkebb értelemben a mi kis, eszperantó nyelvet beszélő országos szervezetünk vezetésétől azt várjuk, hogy erőn felül tegyen meg mindent a fejlődésért, mindnyájunk jobb életéért. Ehhez kívánunk számukra: jó erőt, egészséget és megfelelő munkatársakat.

Pásztor Lászlóné

Kérem, fogadják szeretettel Eszperantó-Baráti Körünk névadójának unokájától, Körünk tagjától kapott verses köszöntőt.

Bort, búzát, békességet,

sötétségben fényességet !

Új esztendő újat hozzon,

régi jótól meg ne fosszon!

Ki barát volt az maradjon,

ki elindult, az haladjon!

BUÉK 2010

Dr.Vuné Király Ildikó

Gobelinhímzők versenye

Az Észak-magyarországi Bodrogkisfaludért Egyesület gobelinhímző versenyt és kiállítást hirdetett,- tudtuk meg az Észak Magyarország c. napi lap 2010.évi LXVI/2. számából. Részben már elkészült kézimunkákat várnak a versenyre, másrészt kivarratlan mintákat fog a zsűri elbírálni.

Gyermekek, felnőttek egyaránt versenyezhetnek a tógobelin műfajában is. A díszítő hímzések eredete a múlt homályába vész, de talán egyidős lehet a tű feltalálásával. Díszítő hímzés a gobelin is. Én eddig csak különböző magyar festők festményeit utánzó gobelinképeket, díszpárnákat, faliképeket láttam ezzel az öltéstechnikával elkészítve. Mesteri mű volt valamennyi. Nagyméretű faliképeket láttam lengyel, osztrák, de magyar, és szlovák kastélyokban is. Általában idilli tájképeket, virágcsendéleteket örökítettek meg a gondos kezek. Hazánkban a 19. században indult el a gobelinhímzés szélesebb körű készítése.

Szövetszerűen egyenletes felületű hímzésmód, mely a nagyméretű és igen munkaigényes falikárpitok szövésének abbahagyásával egy időben, azok pótlására alakult ki, polgári és kispolgári igények szerint. Általában vékony gyapjúval, selyemmel vagy puha hímző fonállal készítik. A gobelinhímzés általában egy irányban dülő olyan sűrűn varrott fél kereszt szem, mely a kanavász anyag minden köteges szálkeresztződését átfogja. Balról jobbra haladva készítette édesanyám és annyi tűt használt hozzá, ahány szállal dolgozott.

Ő ezt a fajta kézimunkát is tanította, éppen úgy, mint a Kárpát-medence összes hímzés módját, beleértve az úri hímzést is.

Mivel ez a gobelinhímzés is nagy odafigyelést igényel, mint a legtöbb szép kézimunka, tisztelettel adózok e verseny kitalálójának és sok sikert kívánok az összes résztvevőjének. A községet az 1220-as évben jelzik először az okiratok, bár nem ugyanezen a néven, neve sokszor változott az idők során. A Tokaj Hegyalja Borvidékhez tartozik. Vonattal a Miskolc-Sátoraljaújhely vonalon közelíthető meg. Állomása Bodrogkeresztúr nevet viseli, de Bodrogkisfaludé. A település az alföldi tájak felé néz, de az észak felé húzódó erdők kellemes pihenőhelyet nyújtanak embernek, állatnak egyaránt. A terület állatvilágához tartoznak a nagyvadak közül a dámszarvas, vaddisznó és muflon, a Bodrogon túli területek mocsaras tavait pedig vízimadár- és horgászparadicsomként tartják számon. A községben levő tájház időegyeztetéssel látogatható. Az épület a vidék régi és mai életét jeleníti meg a látogató előtt. A gazdag kiállítást megtekinteni a község mindenkit szeretettel vár.

Pásztor Lászlóné

Déryné Színház Miskolcon

Elhunyt Mura Péter karmester

Az ÉSZAK MAGYARORSZÁG nevű lap 2010. január 4-i száma – az MTI közleménye alapján – adott hírt a neves karnagy haláláról.

Mura Péter Budapesten született 1924. június 21-én. Tanulmányait 1933 és 1945 között a budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola zongora szakán, 1943/44-ben a Nemzeti Zenedében végezte - mestere Kadosa Pál és Ferencsik János volt. Mura Péter 1942-től 1944-ig az OMIKE művészakció opera korrepetitoraként tevékenykedett. 1945 és 1950 között a Magyar Állami Operaház korrepetitora volt. 1950-től 1953-ig a Gördülő Opera zenei vezetője, 1953 és 1957 között a Miskolci Nemzeti Színház zeneigazgatója, ahol ő szervezte meg az operatársulatot. 1957-58-ban a Varsói Állami Opera karmestere, 1958-tól 1961-ig a bytomi Sziléziai Állami Opera karmestere és a Katowicei Zeneakadémia tanára. 1961-ben a Miskolci Szimfonikus Zenekar alapítója, 1984-ig igazgató karmestere, 1984 és 1987 között az Operaház karmestere, 1986-tól a Zeneakadémia tanára. Liszt-díjas, Érdemes Művész.

Mura Péter utolsó munkája a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem operaszakos növendékeinek vizsgaelőadása, egy operaritkaság, Giuseppe Gazzaniga Don Giovannijának fordítása volt. Az előadást december 19-én tartották, mondta a halálhírt közlő Horák Magda történész, aki az Országos Magyar Izraelita Közművelődési Egyesület (OMIKE) művészakcióinak kutatása során került szinte napi kapcsolatba a karnaggal- a Google hírei alapján:

<http://kultura.hu/main.php?folderID=910&articleID>
http://fidelio.hu/opera/hirek/elhunyt_mura_peter.aspx

Régiségvásár

Én tavaly nyár óta kísérem figyelemmel a Miskolc fő utcáján a: Széchenyi utcán minden hónap első vasárnapján tartott régiségvásárokat. Meg szoktam nézni ezeket, mert sok szép festményt, szőnyeget, könyvet, porcellán és más tárgyat lehet látni ilyenkor. Édesapám festett, édesanyám hímezett. Én is értékelem a szépet. De kíváncsian szemlélem a művészi régiségeket, hiszen még szüleim és nagyszüleim életének, korának jellemző tárgyai kerülnek itt bemutatásra a tisztelt vásárolni, avagy csak a bámulni vágyók elé. Sok szép és érdekes tárgy látható ilyenkor, de számomra értéktelen tárgyak is. Régi és új könyvek, valódi és álirodalom. Kinek-kinek ízlése szerint. Tavaly a franciaországi rokon látogatásunk során az Alpokban a rokonok elvittek bennünket egy ottani régiségvásárra. Erre az Alpokbeli vásárra jellemző volt, mennyire nagyra értékelik a franciák a marhaállományukat, hiszen nem hús-, hanem tejtermelésre használják a szarvasmarhákat, hiszen 600 féle sajtot készítenek Franciaországban. A sajtok különböző értékűek. Vannak olcsó és nagyon ízletes sajtok, de vannak számunkra nagyon drágák is. De mivel ezzel a franciák is így vannak, hiszen ott sem fonják kolbászból a kerítést, csak kóstolóba vásároltak költséges sajtot a rokonaink, és inkább választották a kevésbé drága sajtokat. A tejtermelés miatt tartott állatoknak köszönhetően a mi magyar árainkhoz viszonyítva ott igen magas a vágott állatok húsának ára. Az ajándékboltok tele voltak olyan árukkal, emléktárgyakkal melyek szarvasmarhát ábrázoltak. Az ócskapiacra ugyanez volt a jellemző és még a régi és újabban készült díszes és egyszerű állatszerszámok (hám, istráng, kolompok stb) nagy száma, melyek vevőre vártak. Itt Borsod-megyében már

régóta nem láttam ilyen tárgyakat kiállítani. Most, az Alpokbeli vásáron készített fényképekből mutatok be néhányat. A képeket Pásztor László és felesége fényképezte:

90 éves dr. Jáki Ferenc

Örömmel tudatjuk, hogy 2009. november 16-án betöltötte 90. évét dr. Jáki Ferenc tanár úr, a „Kultúra Lovagja” és „A Béke Nagykövete.” Ő, az eszperantó irodalom és költészet világhírű képviselőjétől Baghy Gyulától sajátította el az Eszperantó nyelvet. Baghy Gyula 1921-ben Miskolcon volt magánszínész és később sok eszperantó tanfolyamot vezetett itt városunkban. Dr. Jáki Ferenc is tartott eszperantó alap, közép és felsőfokú nyelvvizsgákra előkészítő nyelvtanfolyamokat. Ilyen tanfolyamokon én is részt vettem az 1964-1973-ig terjedő években. Azok során ismertem meg nagyszerű egyéniségét, magas fokú tudását, igaz emberségét. Gratulálunk az eszperantó és magyar nyelven is alkotó költőnek a 90. születésnapja alkalmából és még sok örömmel teli, jó egészségben eltöltött évet kívánunk neki. Most, az alábbi szép versét tárjuk az olvasók elé.

Pásztor Lászlóné

Dr. Jáki Ferenc

Himnusz a Maghoz

Ó, ti bolond költők, a virágot ne sirassátok!
nem hal az meg, csak a szirmai hullnak halkan a földre,
s a nyári melegben érleli titkát édes ölében,
majd a gyümölcsben boldog jövőnek őrzi a magvát.

Magvakat hordó búzamezőkről szóljon az ének,
zengjen az ének a napraforgó magvai láttán,
és mikor hull makkja a tölgynek, gesztenye pottyán,
magvakat rejtő. drága gyümölcsök, hódolat nektek!

Alma, barack fönt, málna, eper lent, mandula, szőlő,
csipkebogyónak pírja, kökénynek kék-feketéje
őrzi a sok-sok magvat a zordon téli hidegben,
míg a tavasz jön, a Napsugarától pezsdül az élet!

Boldogan dobban a magzat a méhben, jelzi a létét,
benne öröklődünk mi magunk is, míg a világ áll.

Ezt a világot védjük a gyilkos „maghasadástól”,
hogy az „atomrém” boldog jövőnket füstbe ne fojtsa!

/Énekelve Élmi-Versek és Műfordítások, Szolnok-2006/

Látogatás a Baltikumban a Balti Eszperantó Napok alkalmából

Nem csak az eszperantisták, hanem más turisták számára is.
Litvánia, 2010. június 24 - július 4.

A Pest megyei Eszperantisták Egyesülete a Litván Eszperantó Szövetség meghívására autóbusszos utazást szervez a 46. Balti Eszperantó Napokra, melyet 2010-ben Litvániában, Visaginasban rendeznek meg.

Az Egyesület az utazásra szeretettel vár minden eszperantistát, aki részt kíván venni ezen a rendezvényen, és ugyancsak szeretettel várja azon útitársakat, a turistákat is. akik nem csak a rendezvény kedvéért kívánnak Litvániába utazni, hanem megragadva a kedvező lehetőséget, a Baltikumot, ezen belül Litvániát szeretnék megismerni.

Turista útitársaink részére külön turista programot szervezünk. Természetesen ők is részt vehetnek a Balti Eszperantó Napok rendezvény programjain is.

Utazás: autóbusszal (különjárat)

Útvonal: Budapest-Miskolc- Kassa-Rzeszov- Lublin-Bialystok -Suwalki- Marijampole-
Kaunas-Utene-
Visaginas.

Visszaút: Visaginas-Kaunas- Marijampole- Bialystok- Varsó-Radom- Krakkó-Ruzsomerok -
Zvolen-
Parassapuszta- Budapest.

Elhelyezés: Visaginas (7 éjszaka) a Meghívóban szereplő szálláshelyen 2-3 ágyas szobákban,
közös
zuhanyozó és WC a folyosón. (Igényelhető szálloda is és tömegszállás is)
Ellátás: Napi háromszori étkezés (reggeli, ebéd, vacsora)

Az utazás időbeosztásának tervezete:

- Jún. 24. Indulás a reggeli órákban Visaginasba. Éjszaka az autóbuszban,
(csütörtök)
- Jún. 25. Utazás rövid pihenőkkel. Érkezés Visaginasba a délutáni órákban.
(péntek) Szálláshelyek elfoglalása. Szabadidő.
- Jún. 26. Balti Eszperantó Napok rendezvény kezdete.
(szombat)
- Jún. 27 - júl.2. Balti Eszperantó Napok programja. Turisták részére fakultatív kirándulások
Litvániában és a két másik államban.
- Júl. 3. Balti Eszperantó Napok rendezvény bezárása. Hazautazás rövid pihenőkkel. Éjszaka az
(szombat) autóbuszban.
- Júl. 4. Hazaérkezés Budapestre a délutáni - esti órákban.
(vasárnap)

Részvételi díj: 44.000 Ft + 150 Euró

A részvételi díj tartalmazza: az utazás, a meghirdetett szállás és étkezés költségét, az
utasbiztosítás díját, valamint a kotizó és a szervezés költségét.
Nem tartalmazza: a fakultatív kirándulások - és a belépők díját.

Jelentkezési határidő az utazásra: 2010. január 15.

Jelentkezni lehet:

személyesen vagy megbízott útján: Az Egyesület irodájában, Budapest, V., Sütő u. 2.
félemelet
szerdai és csütörtöki napokon délután 2 - 4 óra között. (kapukód: 76)

levélben az Egyesület postacímén: Pest megyei Eszperantisták Egyesülete,
1462 Budapest, Postafiók 772

telefaxon: 06 - (23) 801 004 / 531-es melléken,

E-mail címen: [esperanto@fibermail .hu](mailto:esperanto@fibermail.hu)

A jelentkezéskor előleget kell befizetni, melynek összege 25 Euro vagy 7.000 Ft (mely postai
úton is befizethető).

A jelentkezéskor az alábbi adatok szükségesek: Név, leánykori név, születési hely és idő, pontos lakáscím, elérhetőség (telefon, fax, e-mail), útlevel vagy személyazonossági igazolvány száma.

Az autóbuszban az ülőhelyek elosztása a jelentkezések beérkezésének sorrendjében történik.

Tisztelettel: Harangozó Lajos elnök

Csokonai Vitéz Mihály (1773-1805)

Most, a felvilágosodás nagy magyar költőjéről emlékezünk meg halálának /január 5./ 205. évfordulója alkalmából.. Csokonai Vitéz Mihály volt jogász, tanító, nyelvújító, újságkiadó, de költészete is mély nyomot hagyott a magyar irodalomban. Líráján a Rousseau hatása érezhető. Művei a magyar társadalom állapotát tükrözik a 18-19. század fordulóján. Csokonai bírálta a nemesi társadalom műveletlenségét, irodalom iránti elzárkózását. Ő a magyar társadalom és irodalom fejlődéséért harcolt mind politikai, mind kulturális vonalon. A Dorottya című, farsangi mulatságról szóló versébe a nemesi életforma korhű képeit szötte be humoros formában. Az idegen nyelvből fordított zeneszövegei közül a legjelentősebbek között van: Mozart Varázsfuvolájának a Schikander által megírt szövege.

Szerelmes versei a viszonzatlan szerelem fájalmát tükrözik, és a magyar népköltészet természetes szépségét, közvetlenségét mutatják. Emlékszem, hogy amikor Széphalmon jártunk tavaly, a Magyar Nyelv Múzeumában, ott láthattam egy táblán megjelölve azokat a szavakat, melyek az ő nyelvújítása során ma is használatosak szép magyar nyelvünkben. Kazinczy Ferencsel való barátsága és a magyar nyelv nyelvújító mozgalom általa vált még teljesebbé.

Csokonai Vitéz Mihálytól dr. Kalocsay Kálmán is fordított verset eszperantó nyelvre. Most a nagy magyar költő egy másik kedves versét mutatjuk be az olvasóknak.

Pásztor Lászlóné

Csokonai Vitéz Mihály

Tartózkodó kérelem

A hatalmas szerelemnek
Megemésztő tüze bánt,
Te lehetsz írja sebemnek,
Gyönyörű kis tulipánt!

Szemeid szép ragyogása
Eleven hajnali tűz,
Ajakid harmatozása
Sok ezer gondot elűz.

Teljesítsd angyali szókkal,
Szeretőd amire kért:
Ezer ambrózia csókkal
Fizetek válaszóderít.

/Csokonai Vitéz Mihály Összes versei, Szépirodalmi Könyvkiadó 1956/

Emléktáblát avattak dr. Kalocsay Kálmán orvosprofesszor tiszteletére

2009. December 13-án délután emléktáblát avattak dr. Kalocsay Kálmán orvosprofesszor, világhírű eszperantó költő és műfordító tiszteletére. Az emléktáblát egykori lakóházának falán (Budapest II.kerület, Nyúl utca 4 szám) helyezték el ünnepség keretében. A Magyarországi Eszperantó Szövetség nevében Szabó Imre elnök üdvözölte a résztvevőket, majd köszönetet mondott mindazoknak, akik a tábla elhelyezése, elkészítése, az engedélyek megszerzése ügyében fáradoztak. Így többek között dr. Molnár Lajos, a budapesti eszperantó szakcsopord elnöke, dr. Vértés László, a Magyar Orvostörténelmi Társaság elnökségi tagja és jelen sorok írója, mint az Orvosegészségügyi Eszperantó Világszövetség (az UMEA) elnöke kaptak elismerést.

Rövid előadások hangzóttak el Kalocsay Kálmánról, a költőről, valamint az orvosról. Kalocsay 1891-ben született Abaújszántón. A budapesti orvosegyetemre 1909-ben iratkozott be. Az eszperantó nyelvvel 1912-ben ismerkedett meg. A diploma megszerzése után 1916-ban az első világháborúban szolgálta, mint hadnagy. A Fővárosi László Kórházban dolgozott 1920-tól 1966-ig, nyugdíjazásáig. Több tudományos fokozatot szerzett, 1963-ban címzetes egyetemi tanár lett. Számos tudományos dolgozata szakkönyve jelent meg a fertőző betegségekről.

Első versgyűjteménye 1921-ben jelent meg: Mondo kaj koro (Világ és szív) címmel. Később több más kötete is megjelent. Verseiben megszólaltat minden emberi érzést, az örömet, a fájdalmat, a bizakodást. Műfordító munkássága is jelentős. Művészi fokon lefordította Shakespeare három művét (Lear király, Szentivánéji álom, A vihar), Goethétől a Római Elégiákat, Dante Pokolját. A magyar irodalomból Petőfi 130 versét Libero kaj amo (Szabadság, szerelem) címen, a János vitézt, Madách: Ember tragédiáját. Gárdonyi Géza és Karinthy Frigyes egyes műveit. Nyelvészti munkássága is jelentős. A 1966-ban kiadott Rendszeres eszperantó nyelvtana jelentős segítséget nyújt főleg a felsőfokú eszperantó nyelvvizsgára készülőknek. A magyar eszperantista orvosok és az UMEA azon fáradozik, hogy Kalocsay Kálmánról a Fővárosi László Kórházban is helyezzenek el emléktáblát, elismerve, hogy 46 évig ebben a kórházban dolgozott, és mint orvos is kiemelkedő munkásságot fejtett ki.

Dr.Ferenczy Imre

Olvasnivalók ajánlása

Sokan szeretünk olvasni. Ki mit, a szükséglet, érdeklődés, vagy a pillanatnyi igény szerint. Most egymás után, több féle olvasni valót kínálunk.

Benedek Elek meséje ERŐS JÁNOS

Egyszer volt, hol nem volt, még az Óperenciás-tengeren is túl, hetedhét országon egy szánta arasszal innét, volt egy szegény asszony, s annak egy nagy mihaszna fia. Szőtt, font a szegény asszony éjjel-nappal, keze-lába meg nem állt a nagy, erős munkában, de az a kötélrántó* nagy kamasz legény bezzeg nem csinált semmit, csak heverdegélt a porban reggeltől estig, s örölgette a port egyik kezéből a másikba.

Hej, búsult a szegény asszony, csakhogy föl nem vetette a nagy bánat s a keserűség. Mi lesz az egyetlen magzatjából, ha ő egyszer behunyta a szemét. Hiszen olyan gyámoltalan, olyan világ restje, hogy még a kész istenáldását sem akarja a szájához emelni. Egyszer azonban csak megszólal János, s kérdi az anyjától:

- Édesanyám, mit kopácsolnak a szomszédnál olyan erősen?

- Ott bizony, édes fiam, házat építenek az emberek, s azon kopácsolgatnak.

Uccu neki! fölugrik János nagy serényen, hogy az édesanyjának szemé-szája tátva maradt az erős álmétkodástól, s azt mondta:

- Megyek oda én is, édesanyám, hátha hasznomat vehetnék.

Amikor a házépítőkhöz érne, hát ezek éppen akkor erőlködnek egy kilencöles szarufával,* de nem volt annyi lelkük is, istenük is, hogy fel tudják emelni. Összeüti János a tenyerét nagy álmétkodva, s odakiált:

- Hát még azt sem tudják felemelni?!

- Eltakarodj innét, te hammórló* - rikkantott rá egy ember -, mert mindjárt a fa alá teszem a nyakadat!

- Nye, te! Ne olyan mérgesen, mert kieteknek sem fele kár, amit megesznek (hanem egész), ha még azt a vékony karót sem tudják föltenni. Ide velem!

Azzal megfogá a szarufát, s úgy fellódította, akár csak egy botot.

No hiszen, lett egyszerre nagy becsülete Jánosnak. Ahol csak építettek, mindenfelé őt hívták legelő, ő adogatta fel a legnehezebb fákat, s annyi pénzt keresett, hogy nem is tudta, mit csináljon, hová tegye.

De bezzeg örült az anyja is! Hogy neki milyen derék fia van. Hogy az őt eltartja halála napjáig. De bizony elment a bíróhoz, s annak is eldicsekedett, hogy így s hogy úgy... Fősvény ember volt a bíró, soha nem tartott szolgát, de gondolta, Jánost megfogadja jó olcsón. Úgyis éppen most vett egy rengeteg nagy, bokros földet, ez az erős legény majd kiirtja. Mondja az asszonynak a szándékát. Hej, hogy megörült szegény feje! Futott haza, s tüstént vitte Jánost a bíróhoz. Az egyesség ugyancsak hamar ment. Az volt a kommencióba,* hogy a bíró ellátja Jánost anyjostul étellel-itallal, ruházattal, amikor pedig elmegy, kap még egy pár bocskorszíjat. Ezt pedig vagy a bíró, vagy a János hátából vágják, már annak a hátából, amelyik megharagszik a másikra.

Újesztendő napján beállott János a bíróhoz, hogy megkezdje a szolgálatot. Másnap reggel már egy kicsi, hideg puliszkát adtak elébe, s azt mondták, hajtsa ki a juhokat a ciheresbe,* de estig haza ne jöjjön, és irtsa azt a ciherest! Hanem a tarisznya olyan lapos volt, mintha csak a mennykő csapott volna belé.

Nem búsult ezért János, kihajtotta a juhokat, szépen magukra hagyta, hogy legeljenek, ő pedig száraz ágat hordott össze, s olyan tüzet csapott, hogy csak úgy lobogott az ég felé. Mikor

aztán jó parazsa égett, megfogott két bárányt, megnyúzta, felhúzta egy jó kemény cserfa nyársra, megsütötte szép ropogósra, s úgy jóllakott, hogy a királlyal se cserélt volna. Estefelé szépen hazaeregélt a juhokkal. Mikor hazaért, kérdi a bíró:

- Hát mekkora helyen nyúztad meg János?

- Én biz egészen, instálom - felelte János.

- Egészen-e, te? Mit nyúztál meg egészen?!

- Hát azt a két tarka bárányt, instálom. De talán haragszik is, bíró uram?

- Dehogy haragszom, dehogy haragszom! Jól tetted. Tégy úgy másszor is, ha a feleségem semmit sem tesz a tarisznyádba.

A bíró jól eldöngette a feleségit, hogy ilyen szörnyű kárt csinált neki a fukarságával, pedig ő parancsolta meg, hogy semmit se tegyen a tarisznyájába; de nem volt más, akin kitöltse a haragját.

Hát csak így telt el az egész tél. Mikor aztán kitavaszkodott, kimegy a bíró, hogy lássa, mennyire van János az irtással.

Hej, lelkem, Istenem, nem volt annak egy bokor sem híja. János pedig úgy aludt a juhok mellett, mint a bunda. Költi a bíró, szidja, de János föl se vette, csak kérdi:

- Talán bizony haragszik, bíró uram?

- Dehogy haragszom, dehogy haragszom, te gazember, csak tartsd a hátadat, hadd hasítom ki belőle a bocskorszíjat, mert nem tartottad meg a kommenciót!

- Már akkor előbb a bíró uram tartsa, mert kied se tartotta meg a kommenciót. Az anyámnak nem adott egy betevő falatot sem, nekem is csak nagy ritkán.

Ezen bizony nem lehet kifogni, gondolja a bíró, már csak kínlódik vele, míg a ciheres kiirtódik. Másnap Jánost csakhogy föl nem vetette a csudálkozás, mikor meglátta, hogy a tarisznyában nagy fehér cipó, mellette szalonna, túró s még pálinka is van.

No, gondolta, már most csakugyan az irtáshoz kell látni. Előbb fejszével kezdte, de ez lassan ment. Ő bizony, gondolja, egyet se kínlódik, elhajtja a fejszét, két kézre fogja a bokrot, s úgy rángatta ki egyiket a másik után, mint az asszonyok a kendert.

Két nap alatt mind kitepte: fát, cserjét, bokrot, borsikát,* aztán összehordta egy nagy csomóba, akkorába, mint egy templom, s alája gyújtott.

Hej, édes Istenem, lett tűz, de akkora, hogy este sem akart besötétedni. Látják a nagy tüzet a faluban, megijednek az emberek: na, most ég az egész világ!

Félreverik a harangot, ki fejszét, ki csebret kap a kézibe, s futnak a tűz felé, mintha szemüket vették volna ki. Csak amikor odaérnek, látják, hogy a bíró ciherese ég, s nem a világ.

János jót kacagott, s az emberek nagy bosszankodással hazaballagtak. Kérdi reggel a bíró Jánostól:

- Van-e még sok kiirtatlan, János?

- Egy szál sincs, bíró uram.

- Hát aztán mit csináltál, hová takarítottad?

- Elégettem mind egy szálig. Hát nem látta este azt a nagy tüzet?

- Dehogynem láttam! De nekem azt mondták, hogy a szomszéd falu ég, te gazember!

- Talán bizony haragszik, bíró uram?

- Dehogy haragszom, dehogy haragszom!

Pedig úgy haragudott, hogy majd szétpukkadt haragjában.

Nem tudta már sem a bíró, sem a bíróné, hogy mitévők legyenek Jánossal.

Éjjel-nappal azon törték a fejüket, hogy szabadulhatnának meg tőle. Egyszer mégis kieszelt valamit a bíró. Behívhatja Jánost, s azt mondja neki:

- Nesze, itt van enivaló, fehérnemű, vidd el az erdőre Miklós bátyádnak, aki már egy esztendeje van oda a disznókkal, s eddig bizonyosan lerongyosodott szegény. Ha megtalárod a disznókat, hajtsátok együtt haza.

Elindult János a rengeteg nagy erdőbe, hogy megkeresse azt a disznócsordát, amely nem volt soha. Mert azt már előre gondolhatta minden okos ember, hogy a bíró csak azért küldi Jánost az erdőbe, hogy ott pusztítsa el valami vadállat.

Ment, mendegélt János, bódorgott a sűrű rengetegben, bejárt minden helyet, ahol a bíró magyarázta, hogy erre lehet, arra lehet Miklós bá', de nem találta sehol, de még csak egy élő lelket sem látott.

Már egy hete kereste, s tépelődött magában, vajon ne menjen-e haza, hogy megkérdezze újra: hol s merre járhat az a Miklós bá'. Amint így tépelődnek magában, nagy csörtetést, ropogást, csemcsegetést, csámcsogást hall, akárcsak egy disznócsorda volna.

Hát csakugyan az volt! Egy nagy sereg disznó csörtet elé a sűrűben, s utánuk egy nagy fekete-ség lépeget. No, ez bizonyosan a disznópásztor.

Megörvend János, hogy mégis megtalálta a bíró disznait, kiabál torkaszakadtából:

- Hé, Miklós bá', hé! Megálljon kied, kenyeret hoztam, tisztát hoztam! - De Miklós bá' csak lépegetett elébb-elébb, s morgott. Medve volt az, nem ember, úgy láttam, mint ma! A vaddisznócsordát kerülgette, hogyha megfoghatna egyet vacsorára. Megharagudott János erősen, hogy Miklós bá' még a fülét se mozdítja, odaszaladt, s jót ütött a lapockájára.

- Adjon Isten, Miklós bá'! Hát kend már szóba sem áll a szegény emberrel? Bíró uram tisztát küldött, vegye fel hamar, hiszen minden leszakadt kendről!

Megijed a medve, nagy hirtelen felszalad egy fára, s onnét mormogott le Jánosra.

- Hát ne tréfálkozzék kied, jöjjön le arról a fáról, s vegye fel az inget!

De a medve meg sem mozdult, csak mormogott:

- Mam-mam-mam...

- Nem ma, hóhárom teremtette - rikkantott János -, hanem most mindjárt, Miklós bá'!

Hiszen beszélhetett ennek. Mérgelődött János, de nagyon, s mérgében úgy kikapta a fát tövestül, mindenestül, hogy csak végigdöndült a földön Miklós bával együtt.

Nagyot nyögött Miklós bá', s kínjában olyant ordított, hogy zúgott bele a rengeteg.

- Megmondám úgy-e, hogy ne tréfálkozzék? Úgy-e, megütötte magát. Hát vegye föl azt az inget, no!

Hiszen Miklós bá' most már nem is tréfált, két lábra állt, s úgy pofon nyalintotta Jánost, hogy a szeme zöldet, vöröset látott.

De már most Jánost is elhagyta az istenes béketűrése.

- Mam-ma! - morgott tovább Miklós bá'.

- Ma bizony, ma, felvegye kied azt az inget, mert mindjárt megtáncoltatom! - ordított János.

No, annak ugyan ordíthatott, beszélhetett szépen, csúnyán, akárcsak a falnak, Miklós bá' csak mormogott, s jobbról-balról legyintgette Jánost.

- Úgy-e?! Megálljon kied! - Azzal vette az inget, gatyát, megfogta Miklós bát, szépen felöltöztette, s még jókat is ütött arra a tagjára, melyiket nem úgy hajlította, amint kellett volna. Mikor az öltöztetéssel elkészült, karon fogta Miklós bát, s vitte, hogy a disznócsordát hajsák haza. Hanem azoknak bizony rittegtethetett az ostorával, mert az egyik sem ment arra, amerre ő akarta, s ha valamelyiket meg találta sújtani, visszafordult, s nagyokat vicsorított rá az agyarával. Mikor látta, hogy így nem boldogul, levágott egy háromöles bikkfa karót, s azzal kezdette oldalba kenegetni a disznókat. Használt is ez, csak egy szörnyű vadkan fordult meg egyre, s futott neki, hogy levágja.

- Állj meg, disznó - mondta János -, mindjárt megtanítlak emberségre! - s azzal úgy fejbe vágta, hogy tüstént felfordult. Aztán odaadta Miklós bának, hogy viseljen rá gondot, míg a többi összetereli.

Hanem Miklós bá' úgy viselte gondját, hogy mind egy falásig megette, mire János vissza-került.

- Legalább felét meghagyhatta volna - morgolódott János -, de nem bánom, no, csak segítsen hazahajtani a többi!

De a medve csak morgott:

- Mam-mam!

- Nem ma, az árgyélusát, hanem most! - kiáltott János, s olyat csapott a medvére, hogy mindjárt megindult.

Másnap estére szerencsésen hazaeregéltek.

Hej, Szűz Mária, Szent József! A bírót, ahogy meglátta azt a tenger sok disznót, mindjárt kirázta a hideg a nagy ijedtségtől. János azt sem mondta: befellegzett, berekesztette a pajtába a disznókat, Miklós bának egyet megsütött vacsorára, aztán bement a bíróhoz, s azt mondta neki:

- No, bíró uram, én hazahajtam a disznókat, de én az olyan pásztort, amilyen Miklós bá', még földdel sem tartanám. Hiába istenkedtem neki, a tisztát is csak erővel adhattam rá, pedig már egy kötő sem volt rajta, minden leszakadt róla; nem kellett annak sem a jó lány cipó, sem a jó sült hús, csak nyersen eszi, no de aztán meg is evett egy disznót egészen. Hazafelé pedig az istenért sem akart jönni. Biz én, ha bíró uramnak volnék, nem tartanám tovább.

- Nem is tartom, fiam, nem is, csak kergesd ki még a falu határából is - biztatá a bíró, csak hogy a medvétől megszabaduljon.

Kiment János, fültőn fogta a medvét, kivezette a mezőre, s azt mondta:

- Fel is út, le is út, Miklós bá', menjen, amerre a szeme lát! - Ment is a medve, futott egyenest az erdő felé, mintha a szemét vették volna.

„No - gondolja a bíró -, ettől csak megszabadultam, de már most mit csináljak azzal a tenger sok vaddisznóval!”

Behívátja Jánost, s mondja neki:

- János fiam, úgy szemlélem, hogy azok a disznók jó húsban vannak, öld le hajnalban valamennyit.

Fölkelt János jó hajnalban, sorba ölte valamennyi disznót, aztán elkezdette perzselni őket.

Reggelre mind fölperzselte a bírónak, ami szalmája volt.

Mondja a bíró, menjen el a megyebíróhoz, s kérjen kölcsön egy kis szalmát.

János elment, s a megyebíró azt mondta:

- Eredj, fiam, a kertbe, van ott egy nagy kazal, vígy abból annyit, amennyit elbírsz.

Hátrament János a kertbe, fölemelte a kazal egyik végét, bebújt alája, s az egészet elindította.

A csúrnél azonban nem fért el, letette a kazalt, a csúrt egy kicsit félrebb billentette, aztán ismét hátára kapta a szalmát, s mikor az ajtó elé ért, bekiáltott:

- Köszönjük alássan, megyebíró úr!

- Hej - kiáltott a megyebíró -, megállj, te gazember, ne vidd el mind a szalmámat!

De János oda se neki, mind elvitte, s fölperzselte.

A vaddisznótól most csak megszabadult volna a bíró, de nem Jánostól.

Megint kieszelt valamit, hogy elpusztítsa. Volt az udvaron egy mélységes mély száraz kút, s ez akkora malomkövel volt beborítva, hogy tizenkét ember meg sem tudta mozdítani.

Azt mondja a bíró Jánosnak:

- Vedd el azt a követ, s a húst, a szalonnát rakd be a kútba, hogy meg ne romoljék.

János csak úgy ellődította a malomkövet, aztán lement a kútba, hogy elrakja a sok húst, amit huszonnégy ember adogatott le. Egy darabig adogatták, de egyszer csak a bíró a malomkövet visszataszított a kútra. János csak várt, várt, mikor adnak le már húst, de mikor látta, hogy hiába vár, fölindult, hogy lássa, mit csinálnak odafenn.

Ahogy fölért, a feje megakadt valami nehézbe. Nézi, s hát a malomkövet tették vissza a helyére. „Jól van, no - gondolta János -, egy kicsit nagy karimája van ennek a kalapnak, de kinek milyen kalapja van, olyannal köszön!” - A fejét bedugta a malomkő likába, szépen fölemelkedett az udvarra, s pálinkás jó reggelt kívánt a bírónak. Azt mondta:

- Köszönöm a kalapot, bíró uram, de már nekem meg nem árt a nap, ha nem is viselek ilyen nagy karimájú kalapot.

Ette a bírót a méreg, a bosszúság, évelődött,* hogy hát csakugyanvalóst nem tudja elpusztítani ezt a kötélrántó gazembert. Amint így évelődnek, jön a parancsolat, hogy vagy maga menjen, vagy valakit küldjön a király seregibe, mert menni kell a franciára. Megörült a bíró, most mégis megszabadul Jánostól. Adott neki egy fehér lovat, négy hétre feltarisznyálta elemózsiával, még pénzt is adott neki, két darab húszast.

János, mikor lovon ült, csak akkor kérdezte a bírótól:

- Hát aztán ott mit kell csinálni, bíró uram?

- Semmit, fiam, csak verekedni.

- No, ha csak verekedni, akkor az Isten áldja meg, bíró uram, köszönöm a szívességét! - Indult János, s meg sem állott, míg oda nem ért, ahol háborúztak. Eppen akkor volt a legnagyobb tűzben a két sereg. Leszállt a lóról, a fejét a lábához kötötte, maga pedig tüzet tett, elévette tarisznyáját, a tűzhöz tett egy kandér* vizet, s mikor az felforrott, puliszkalisztet öntött bele. Hát mikor javában főtt, fortyogott, az ellenség elkezd a tűz felé lódózni, s egy nagy ágyúgolyó éppen János mellé esik.

- Ide ne lövöldözzetek, hé - kiáltott János -, mert itt emberek vannak!

Hanem az ellenség nem sokat hallgatott Jánosra, s ágyúgolyó, puska golyó úgy hullott körülötte, mint a záporosó.

Megint odakiált János:

- Mondom, hogy ne hajigáljatok, mert ha megüttök engem, vagy a puliszkafőzőt eltöritek, rútul jártok!

Még ki sem mondta jóformán, egy ágyúgolyó úgy elvitte a puliszkafőzőt, tüzestül, mindenes-tül, mintha nem is lett volna. De mármost János is megelégtelt a tréfát, felszökik fektéből, kikap egy fiatal bikkfát tövéből, azzal neki az ellenségnek, üti-vágja, s úgy szertepaskolja, hogy ki elfutott, ki meghalt, de egy szál ellenség sem maradt.

- Úgy-e, megmondtam! - mondá János, mikor vége volt a nagy attacknak.* Azzal elment, újból tüzet rakott, s olyan puliszkát főzött, hogy a párája az égbe szállott.

Mikor éppen javában falatoznék, jött a király. Megköszönte szépen, hogy megszabadította országát az ellenségtől, egyszeribe megtette hercegnek, s az egyik leányát neki adta feleségül. Ahogy megvolt a nagy dínomdánom, lakodalom, János hazament a falujába, az anyját magával vitte, s haláláig tejbe-vajba fűrösztötte.

Még máig is élnek, ha meg nem haltak.

Küldő: Horváth József-Győr, Magyarország

Szélhámosok

Ugye Önök is tudják, hogy tele van a világ olyan emberekkel, akik azt hirdetik, hogy „Élni tudni kell”. De az ilyen emberek nem a maguk erejéből, hanem másokból élnek. Mások tudatlanságának a vámszedői a csalók, szélhámosok. Ajánljuk elolvasni a most kiadott könyvet, mely éppen ilyen emberekről szól és tudomásom szerint nagyon jó magyar nyelvű kiadvány:

A könyv címe: Mi lenne velem nélkülem?

Hasonlóan jó a szerző eddig megjelent többi könyve is: A REMÉNY-GYÚJTOGATÓ

Ezek a könyvek eddig csak magyar nyelven jelentek meg, de reméljük, hogy az eszperantó nyelvet is oktató szerző következő könyve eszperantóul jelenik majd meg.

Íme az egyik könyvét jellemző újságcikk:

„Salga Attila:

A koronázatlan szélhámoskirály

Az ökörcsorda örökkévalósága

A Mátészalkán született és Debrecenben elhunyt nemzetközi szélhámos, Strassnoff Ignác képzeletbeli reinkarnációja szolgál alapul a szerzőnek ahhoz, hogy felvillantsa előttünk egy elítélendő, ám rokonszenves bűnözőtípus vonásait. Salga Attila szabadfoglalkozású újságíró a gondolat vándora. Alkatából, életviteléből következnek: pillanatig sem áll szándékában az élet árnyékos oldalára kalauzolni hőseit. Novellafüzére A koronázatlan szélhámoskirály, a magyar irodalom adomázó, legendateremtő klasszikusainak stílusát idézi. Krúdy és Mikszáth romantikus-nosztalgikus hangulatfestésében vetül elénk sok-sok fazon – az áldozatok galériája. Akivel Strassnoff találkozik, azt lóvá teszi. Ez a világon a legtermészetesebb. A bűn motorja a pénz, a pénz, a pénz célja a szerelem. A csalói életpálya-modell betetőzése a fehérre mosott vagyon, a megvett tisztességben elérkező öregkor: az emlékekben sütkérezés ideje. A „Bölcsőtől az első büntetésig” tart az expozíció. Aztán következik egy zsebóra – mint banánhéj. Megjelenik a szerencsejáték, a politika, a kémkedés, a nőarzenál, a pénzhamisítás és a kereskedelem. Különösen tanulságos, ahogyan Strassnoff mesterkedése nyomán egy sohasem volt hortobágyi ökörcsorda árát kavarrják az egekig az alkuszok. A bűnhelyzetek jellegzetesen maiak, az írói fikcióként alkalmazott feltámadási trükk valóságos reinkarnáció: Strassnoffot mondunk – Kulcsárra gondolunk. E felismerésünk mentén: a könyv élvezetes olvasmány. (B.T.)

(Megjelent a Debrecen című hetilap VII. évfolyamának 22. számában, 2005. június 22-én, 10. old.)

„Az ismertett könyvnek változatlan utánnyomása A mátészalkai kalandor regényes története. Ad-Librum 2009.” Salga Attila elektronikus könyve ingyen letölthető:

A reménygyűjtogató

http://www.akonyv.hu/kortars/salga_attila_a_remenygyujtogato.pdf

A többi könyve megvásárolhatóságáról információkat a szerző nyújt:

Salga Attila salgal@t-online.hu”

Pásztor Lászlóné

Nótacsokor I-II.

Szeretettel ajánljuk olvasás és nótázás kedvéért, de mindenképpen szív és lélek felvidítása céljára a fent megnevezett két kötetet, melyet a Nagyváradai Premontrei Öregdiákok Egyesülete adott ki 2007-ben, magyar nóták, nép- és műdalok szerepelnek a két kötetben, az énekelni vágyók nagy gyönyörűségére.

Pásztorné Földi Adrienne

Székely Tibor
KUMEVAVA AZ ŐSERDŐ FIA
Kiadás: a Magyar Eszperantó Szövetség
Budapest 1988

Eredeti címe:
Kumeaŭaŭa, la filo de ĝangalo
Eszperantóból fordította: Ertl István
Ezt a megjelentetést engedélyezte a MESZ-től: Szabó Imre elnök,
és a fordító: Ertl István

I. AZ INDIÁN FIÚ BEMUTATKOZIK

Jaguár!...Jaguár!

Útitársaim kiáltoztak így: egy részük kis hajónk fedélzetén állt, a korlátba kapaszkodva, míg mások csak most igyekeztek fölfelé a fedélzetre vezető lépcsőkön.

A kiáltások engem is kíváncsivá tettek, ezért a fedélzetre siettem. Szokatlan látványnak lehettem szemtanúja: a megáradt folyó kis szigetet sodort hajónk felé.

Az Araguaia, mely Dél-Amerika nagy folyamának, az Amazonasnak egyik mellékfolyója, igen szeszélyes természetű. Gyakran történik, hogy erős áradása magával sodorja a folyópart egy darabját a rajta található állatokkal és növényekkel együtt.

Az utasok izgatottan mutogattak az úszó sziget irányába. Tekintetüket követve, hamar rájöttem izgatottságuk okára: a sziget egyik bokra előtt a dél-amerikai őserdők

legnagyobb és legveszedelmesebb ragadozója, egy jaguár állott.

Többször láttam már jaguárt az őserdőben, és ez a nagy macska mindig büszke, fenséges, ruganyos léptű, támadni kész ragadozónak tűnt. Ezen a jaguáron azonban semmi sem látszott a fajára jellemző magabiztosságból. Fekete pöttyökkel tarkított sárga bundája nedves és loncsos volt, akár egy ázott macskáé. Egy fához törleszkedett, és reményvesztetten, alázatosan nézett föl ránk, mintha segítségünkért könyörögne. De hogyan is segíthettünk volna rajta?

A „dzsungel királya” szánakozó pillantásunktól kísérve sodródott tovább. Ha a sziget darabokra esik, a jaguár a folyóba fül, hacsak nem sikerül idejében a partra vergődnie.

Már szem elől veszítettük az úszó szigetet, de még a fedélzeten álltunk, amikor hajónk olyan erősen megrázkódott, hogy az utasok elvesztették egyensúlyukat, sőt, többen közülünk el is estek. A hajó megállt, és gyomrából erős recsegés hallatszott. Nagy hangzavar támadt, pánikba esett utasok lökdösni kezdték egymást, ki jobbra szaladt, ki balra, ki fölfelé futott a lépcsőn, ki lefelé.

Egyszerre valaki elkiáltotta magát:

- Süllyedünk!

Valóban, a fedélzeten állók érezték, hogy a víz már-már a lábukat nyaldossa. A pánik egyre fokozódott. Mindenhonnan asszonyok, gyerekek sírása hallatszott. Ekkor lépett elő a kapitány.

- Kérem, ne tolakodjanak! Semmilyen veszély sem fenyeget! Van mentőcsónakunk, és sorban mindannyiukat a partra fogjuk szállítani. Nyugodjanak meg! Ne kiabáljanak és ne lökdösődjenek, kérem!

A kapitány szavaira kissé megnyugodtunk, különösen, amikor láttuk, hogy két matróz már le is ereszti a mentőcsónakot. Először négy anyát és gyermekeit vitték a partra. A két matróz vissza is evezett a csónakkal, és most a többi nő is beleült. Ezután következtek a férfiak. Talán harmincan lehettünk a hajón, melynek kiürítése majdnem egy óráig tartott. Amíg türelmetlenül várakoztunk sorsunkra, a fedélzeten egyre magasabb lett a víz szintje. A kapitány és a matrózok csak akkor hagyták el a hajót, amikor az utolsó utas is kijutott a folyópartra.

A parton igazi őserdő vett körül minket. A bokrokon és a fákon ruganyos liánok – ezek a hosszú kötélszerű légyökökerek – tekeregtek. Velünk szemben, a széles, agyagos színű folyó közepén meredezett kis hajónk orra. Megtudtuk, hogy balesetünket egy víz alatti fatörzs okozta, mely léket ütött hajónk oldalán. Most ez a fatörzs tartotta fenn a hajót, nem engedte teljesen elsüllyedni.

Kétségbe voltunk esve: odaveszett minden csomagunk, és ott állunk az ismeretlen dzsungelban, Brazília legvadabb vidékén, minden élelem nélkül!

A kapitány mindent megtett, hogy bátorítson bennünket. Holnap megpróbáljuk kihozni a bőröndöket a hajóból, mondta, talán sikerül magát a hajót is a partra vontatnunk és betömnünk a léket. Akkor néhány nap múlva talán már folytathatjuk is utunkat.

Igazából nem nagyon hittünk neki, de azért egy kicsit megnyugodtunk.

Machetéinkkel – bozótvágó késeinkkel - kiirtottunk pár bokrot, és elég nagy területen megtisztítottuk a partot a növényektől. A tisztáson tüzet gyújtottunk, és fatörzsekre ülve köréje telepedtünk. Többen levetett ruháikat szárították a tűznél, mások saját magukat.

Késő délutánra járt. Amimkor eszünkbe jutott, hogy vacsorára nincs syemmi ennivalónk, még inkább kínzott az éhség.

Az őserdő mélyéből mindenféle hangok és zajok hallatszottak: sok vadállat lakhatott benne. Jól kivehető volt közülük egy táborunk körül repkedő madár rekedt kiáltása.

- Ez vadpulyka. Megismerem a hangját – mondta egyik társunk.

Fejünk felett megrebbent egy ág: a gyönyörű vadpulyka példány szállt rá.

Barna tollazatát fehér sávok csíkozták.

- Ha volna puskánk, könnyen lekaphatnánk – mondta egy idős úr. – Elég lenne vacsorára mindnyájunknak.

Csakhogy egyikünkönél sem volt fegyver. Még nyomottabb kedéllyel üldögéltünk tovább a tábortűz körül.

Egyszer csak valami surrant a levegőben. Éles rikoltást hallottunk, majd a pulyka nagy zajjal tűzünk közepébe pottyant.. Néhány társunk ijedtében ültéből a földre esett, mások hangosan fölkiáltottak. Minket elképesztett a váratlan esemény, melyet nem tudtunk mire vélni.

Csodálkozásunk még nem ért véget, amikor hirtelen hangos, tisztán csengő kacagása ütötte meg fülünket. Mind fölfelé tekintettünk, ahonnan a nevetést hallottuk. Egy indián fiút pillantottunk meg, aki lefelé kapaszkodott egy ágról. Kezében íjat és nyilat tartott.

- Kumevava lenni karazsa törzsből. Barátok hívni Vava. Pulyka jó enni. Én megsütni. Kumevava halászni távolabb, akar inni víz, érzi, víz sós. Rögtön tudni:hajó süllyedni valahol, só szétfolyni. Akkor Vava sietni, mert tudni, emberek veszélyben.

- Csak a sós vízről gondoltad, hogy itt emberek forognak veszélyben? – kérdeztem.

- Öreg indián Maloa mondani: „Ahol méhek lenni, ott méz is találni.”

- De a te törzsed nem szereti a fehér embereket, miért jöttél ide mégis?

- Öreg Maloa mondani:” Aki segíteni embernek bajban, magának segíteni.”

- Jól van, de hogyan segítesz te nekünk? Hiszen csak egy tízéves kisfiú vagy.

- Tizenkét év lenni! És Maloa mondani:” Halak mérni hossza szerint, ember mérni tudás szerint.”

Amíg ilyen talpraesetten válaszolgatott, a kis Kumevava villás ágakat vágott, leszúrta őket a tűz két oldalán és pirítani kezdte rajtuk a pulykát, melyet addigra már megkopasztott, kibelezett és egy egyenes botra szúrt.

2. HALÁSZAT KUMEVAVÁVAL

Nem tudom, miért épen engem szemelt ki az indián fiú, hogy elkísérjem, de kora hajnalban, még napkelte előtt ezzel ébresztett:

- Nyikucsap akarni menni Kumevavával halászni?

A „nyikucsap” szó „szakállas férfit” jelent valamelyik indián nyelven; akkoriban nagy szakállt hordtam, ennek köszönhettem indián nevemet.

Természetesen örömmel elfogadtam a meghívást. Az első perctől fogva rokonszenvesnek találtam a fiút. Már elő is készítette a pirogját, a fatörzsből vájt csónakot, melynek aljában ott heverték halászszerszámai: egy íj több nyílvevesszővel és egy hosszú, erős vasvéggel ellátott bot, a szigonya, amelyet hosszú zsinórral erősített a piroga orrához. Ilyennel szokás nagyobb halakat fogni. A kis indián a piroga hátuljába telepedett, innen kormányozta. Ügyesen rövid evezőjével az egy fatörzsből kifaragott, szűk, ingatag pirogát. A hajnali levegő felüdített: ilyen kellemes hűvösséget ritkán élvezni a trópusi Amazóniában. Az Araguaia két partján sötét falként emelkedtek a dzsungel fái, bokrai, s a megkülönböztethetetlenül egybefonódó növények szövevénye. A bal part mentén hajóztunk, és tisztán hallottuk a számtalan különböző vadállat hangjait.

- Ez, melyik olyan hangosan kiáltani, nevezni bögmajom – mpndta Kumevava. – Mi rögtön közelebb menni hozzá.

Intett, hogy is kezdjek evezni, ő pedig a maga evezőjével nesztelenül a part mellé kormányozta a pirogát, egy nagy fa alá, mely a víz fölé lógatta hatalmas ágait; csónakunk a partnak ezen a szakaszán állapotodott meg.

- Te látni őt? – Ott ülni.

Az egyik legmagasabban fekvő ágon megpillantottam a bögmajmot. Csalódnom kellett. Fülrepesztő bögése miatt akkorának gondoltam, mint egy oroszlán, a valóságban azonban nem lehetett nagyobb egy átlagos kutyánál. Amikor a bögmajom fülsiketítően akar üvölni, felfújja a nyakán levő hólyagot. Az abból kiáradó levegő adja azt a félelmetes hangot, amellyel a legtöbb állatot távoltartja magától.

Amíg a fa alatt ülve a majmot bámultuk, két tukán repült a közelünkbe. Meg kell hagyni, különös madarak: tolluk fekete, nyakukat sárga gyűrű övezi, csőrük is sárga, és hossza, szélessége épp akkora, mint a testüké. Ezért, amikor repülnek, úgy tűnik, mintha a csőre húzná maga után a madarat. Ám a hatalmas csőr aladályozza a tukánt a repülésben, mivel belül üres, tehát igen könnyű.

A fiú ekkor egy bokorra mutatott: Odanéztem, de először nem láttam semmit. Azután vettem csak észre, hogy az egyik ág telisteli van apró madarakkal. Akadt köztük olyan is, amelyik nem lehetett nagyobb egy méhnél: kolibrik! A szivárvány minden színében pompáztak. Egyiknek hosszú és vékony volt a csőre, a másiknak csak két keresztbe álló tollacsakából állt a farka, a harmadik vörös bojtot viselt zöld fejcskájén. A kismadarak olyan sebesen mozgatták a szárnyaikat, hogy aéig lehetett látni: így tudtak egy helyben lebegni a levegőben. Közben nyugodtan cseverésztek a szomszédos ágon ülőkkel, vagy azon morfondíroztak, melyik ágtra telepedjenek le.

Ilyenek hát a természet helikopterei! Olyan sok sürgölődött belőlük azon a bokron, mintha ország-világra szóló kolibrítalálkozóra gyűltek volna egybe. Vidáman, élénken csiviteltek, és én nem tudtam felfogni, hogy érthetik meg egymást, ha az egész társaság egyszerre csicsereg.

Azután egy csapásra elhallgattak. De nem csak ők, a többi állat is. Hirtelen síri csönd támadt az erdőben. Csak két majom suttogott egymással csöndesen, idegesen az ágon.

- Sietni erről a helyről! Állatok jelezni veszély! – szólt halásztársam.

Evezőinkkel ellöktük a pirogát a parttól, majd a folyó közepén megálltunk és feszülten vártuk mi fog történni.

Hamarosan megnyílt az őserdő sűrű zöld függőnye, s az aljnövényzetből egy nagy iszamos testű jaguár bukkant elő. Az állat lassan, fenségesen lépkedett. Most már tudtuk, milyen veszély elől bújt el az őserdő összes többi vadja.

- Jaguár, őserdő királya – mutatta be Kumevava suttogva.

Az állat lassan ereszkedett alá a folyópartig, és lehajtott fejjel inni kezdett.

Megilletődötten figyeltük, még a lélegzetünket is visszafojtottuk. Alighanem a dzsungel lakói is így tettek, mert a közelben a leghalkabb nesz sem hallatszott. Csak akkor élénkült meg újra az erdő, amikor a jaguár ismét eltűnt a sűrűben. Akkor a folyás irányában evezni kezdtünk.

Kis idő múlva halk, de egyre erősödő zúgást hallottunk a távolból, végül már a hátunk is libabőrös lett a szörnyű zajtól. Kérdő tekintettel néztem a fiúra.

- Zúgó. Veszélyes annak aki nem ismeri folyó.

Nagy kövek meredtek ki a vízből, amelynek sodrása egyre erősödött.

Belekerültünk zúgóba. A vízár félelmetes gyorsasággal dobálta jobbra-balra pirogánkat.

- Most nem evezni, Nyikucsap! – kiáltotta a fiú.

Abbahagytam az evezést, és pattanásig feszült idegekkel vártam, mikor rohan

neki pirogánk egy sziklának, és mikor zúzódik darabokra. A kis indián azonban olyan

ügyesen manőverezett evezőjével, hogy mindig sikerült a folyó legcsendesebb részén tartania a csónakot.

- Most evezni! Evezni teljes erő, Nyikucsap! – hangzott a parancs, melyet alig hallottam a pokoli zajtól.

Evezőm gépies szaporasággal verte a vizet. Kumevava gyors, erős mozdulatai kivívták csodálatomat: két méter lehetett még hátra a szikláig, egy másodperc sz összeütközésig, amikor társam határozottan ferdén lefelé nyomta az evezőt a vízbe; pirogánk azonnal kitért balra, s így fél méterrel elkerültük a sziklát. Bizonyos, hogy összetörtük volna magunkat rajta, ha az öserdő fia nem ilyen gyorsan és határozottan cselekszik.

Néhány hasonlóan ügyes manőverrel sikerült túljutnunk a zúgón, és nyugodtabb vidékre értünk. Holtfáradtak voltunk az iménti erőfeszítéstől. Kumevava a csónak hátuljába feküdt, én meg vele szemben az orra heveredtem. A fiú boldogan mosolyogva pihent, a fehér, gyapotpamacs-szerű felhőket figyelte az égen, míg a piroga csendben siklott.

- Ha nem vagy olyan ügyes, otthagytuk volna a fogunkat – mondtam.

- „Víz és vadállat uralkodni kell, ha te nem akarni ők uralkodni rajtad” – mondani öreg Maloa. Lenni másik átjárás is, könnyebb, de ez izgalmasabb.

A pirogát lassan vitte hátán a folyó. A fiú felemelkedett:

- Itt a víz mély. Mi halászni.

Kívánságára Átültem a piroga hátuljába, és intéseit követve hol jobbra, hol balra eveztem. Ő, kezében íjával és egy nyílvesszővel, a csónak orrában állt, egyenesen, akár egy bronzszobor; szinte teljesen ruhátlan testének barnasága csodálatos harmóniában volt a reggeli égbolt enyhe kékjével. Csillogó fekete haja vállát verdeste. Orrát egy kis cövek fúrta át, két orcáján egy-egy tetovált fekete karika díszlett. Ez volt törzsének, a karazsáknak a jele. Fején vékony zöld szalag feszült, amelyből hátul nagy sastoll állt ki. Nem viselt más ruhát, mint két négyszög alakú kendőcskét, melyek a derekára kötött zsinórról lógtak alá, egyik elöl, a másik hátul.

Nyugodtan állt, tekintete mélyre hatolt a sötét vízben.

Kumevava hirtelen kilőtt egy nyilat: a nyíl eltűnt a vízben. Lélegzetvisszafojtva vártuk, hogy újra felbukkanjon. Amikor a nyíl tollai láthatóvá váltak a víz színén, Kumevava az íjjal érte nyúlt, és magához húzta. A nyíl végén fél méter hosszú hal vergődött. Leszedtük és a csónak fenekébe dobtuk.

Odébb-odébb evezünk, és a következő félórában kis társam még öt halat lőtt; kettő közülük még az elsőnél is nagyobb volt. Egyszer csak izgatottan intett, hogy kormányozzam bal felé a pirogát. Közben letette az íjat és a nyilat, s a szigonyt vette kézbe. Megnézte, rendben van-e a vas hegy és a bot, azután ellenőrizte azt a hosszú zsinórt is, mely a szigonyt a piroga orrához erősítette. Azt gyanítottam, hogy rendkívül nagy halra bukkant. Leguggolt, hogy mélyebbre lásson a homályos vízben. Egy ideig mozdulatlanul, feszülten figyelt. Azután intett, irányítsam jobbra a pirogát, majd hirtelen, akár a gerelyhajítót, kinyújtotta bal karját, meglóbálta a szigonyt, és a vízbe hajította.

Néhány másodpercig nem tudtuk, eltalálta-e célját, s ez a pár pillanat nekem örökkévalóságnak tűnt. Végül a szigony, melynek vége kiállt a vízből, távolodni kezdett a pirogától, és egyre több tekeredett le a zsinórból, mely a csónakhoz kötötte. Amikor az egész kötél a folyóban volt már, megfeszült és valami láthatatlan víz alatti erő vontatni kezdte pirogánkat. Óriási hal lehetett az, mely a seb okozta dühében jobbra-balra rángatta, játékszerként húzta maga után a pirogát. Kumevava lefeküdt az orrba, hogy egy hirtelen rántás ne dönthesse a vízbe. Legvégül meg is álltunk. Behúztuk a kötelet, majd a szigonyt, végül kínkeservesen magát a halat is. Kétméteres óriás volt, a „piraruku”, az amazóniai folyók egyik legízletesebb lakója.

Amikor a hal már a csónak fenekén feküdt, megpihentünk kissé a kemény munka után, s én kifejeztem csodálatomat a kis indián ügyessége fölött. Ő nem tulajdonított nagy jelentőséget a dolognak.

- Minden állat tudni találni magának eleség. Ember is kell tudni.
  - Igen – feleltem-, de te nem vagy még felnőtt, csak kisfiú!
  - Nem! Nézni ezek két fekete karikák arcomon! Ők jelenteni, én már felnőtt férfi.- Nem értem. Magyarázd el, Kumevava.
  - Most nem lenni idő. Beszéd elúzni halak. Téged barátok várni, gyomruk üres.
  - Legalább a karikákról mondj pár szót, olyan kíváncsi vagyok!
  - Maloa mondani: „Igazság megtudni csak akkor ha tudni elrejtteni kíváncsiság.”
- Közönyt színlelve elhallgattam, pedig valójában majd kifúrta az oildalamat a kíváncsiság.

3. MEGLEPETÉS A VÍZ ALATT

Míg a pirogában ülve pihentünk, az az ötletem támadt, hogy én is szerencsét próbálok halászással. Rögtön szóltam Kumevavának. hogy most üljön ő hátulra és kormányozza a pirogát, amíg én az orrban állok. Persze kizárólag nagy halra pályáztam, ezért azonnal a szigonyt vettem a kezembe.

Először alig bírtam megőrizni egyensúlyomat a dülöngélő csónak orrában, kétszer-háromszor kis hija volt, hogy nem pottyantam a vízbe.. Végül mégis sikerült annyira hozzászoknom ingatag helyzetemhez, hogy el merjem hajítani a szigonyt. Előbb persze áldozatot kellett keresnem magamnak a víz alatt. Gyakorlatlan szememnek minden árnyék, minden víz alatti fatörzs vagy szikla óriáshalnak tűnt. A hullámok és a fénytörés csúfondárosan játszott képzeletemmel.

Hosszú idő múltán mégis megláttam valamit, amiről megesküdtem volna, hogy hal. Igen, most egészen biztos voltam benne! Balra akar menekülni! Izgatottan intek a fiúnak, hogy fordítsa a pirogát abba az irányba, Most úgy tűnik, hogy rögtön utólérjük. Igen, már itt is van alattunk! Kinyújtom jobb karomat, kezemben aq szigony, megfeszítem testem minden izmát, és teljes erőből a vízbe lököm a fegyvert. Ugyanabban a pillanatban a szigonyt tartó kötél után kapok, nehogy elmenekülhessen a zsákmány.

Tisztán láttam, hogy a szigony hegye behatol az óriáshal testébe, mely kétméteresnek tűnt. De ugyanakkor olyan heves áramütést éreztem, hogy szinte szélütötten rogytam a piroga fenekére. Még remegtem az átélt izgalom és a sok hatására, amikor társam kezét a hasára szorítva hangosan föl kacagott:

- Nyikucsap nem tudni, mi lenni elektromos angolna? Kumevava rögtön látni, de nem megmondani. Legjobb tanulni a tapasztalat. Az sohasem elfelejteni.
  - Gonosz kölyök vagy, Kumevava, igazán figyelmeztethetted volna!
- Ő megragadta a zsinórt, és húzni kezdte. Lassan felszínre került a szigony, hegyén az angolna kényeszerű testével. Valóban két méter hosszú volt.

Mikor megláttam, megkérdeztem:

- Mondd, Vava, hogy lehet az, hogy téged nem ráz meg az áram, ami engem úgy megütött, pedig ugyanazt a nedves zsinórt fogtad, amelyiket én?

- Igen, de szegény hal minden áram Nyikucsapnak adni, semmi sem maradt Kumevavának! – felelte nevetve a fiú.

Ketten is alig bírtuk bevonszolni a nagy halat a pirogába. Az állat küszködött, próbált kisiklani kezeink közül, vagy legalább a csónakot fölborítani. Végül ott feküdt lábunk előtt. Olyan büszke voltam zsákmányomra, hogy kész voltam elfelejteni még az érte elszenvedett áramütést is. Elmesélem majd minden barátomnak, milyen nagy halat fogtam!

Míg ez járt az eszemben, igyekeztem úgy kihúzni a szigony hegyét a hal vérző sebéből, hogy ne okozzak neki szükségtelen fájdalmat. Az állat ekkor azonban összegörbödött, farkával ostorként csapott rám, majd átvette magát a piroga alacsony peremén. Gyorsan a víz fölé hajoltam, és kinyújtottam a kezem, hogy újra elkapjam az angolnát. De a kis indián egy ugrással mellettem termett, és villámgyorsan elkapta a kezemet.

- Piranhák rögtön jönni. Veszélyes kéz vízbe tenni!

Valóban, pár pillanat múlva máris több tucat piranha termett ott, és számuk gyorsan százakra nőtt. Hallottam már róluk, de most volt alkalmam először jól megfigyelni őket. A piraja vagy piranha-hal alig nagyobb egy féltényérnél. Szája kicsi, de benne két sor háromszögletű, borotvaéles fog sorakozik, melyek olyan pontosan illeszkednek egymásba, akár két fűrész fogai. A piranha - talán szagáról, talán színéről - rögtön megérzi a vér közelségét. Nyílegyenesen odaúszik, és kitép egy falatnyit áldozatából, akár ember az, akár állat.

Most is sereglett oda több száz piranha, mindegyik csak egy kis darabkát szakított ki halam testéből, de olyan gyorsan, mintha versenyeznének. Némelyikük olyan heves volt, hogy a vízből kiugorva felülről támadt az áldozatra. A halak hirtelen nyüzsgésétől olyan lett a víz, mintha forna. Az egész jelenet nem tarthatott tovább egy percnél. Akkor a víz lecsendesedett, felszínén már csak az angolna hosszú, fehér csontváza úszott, az utolsó húscafatot is lekopasztották róla.

- Köszönöm, Vava, hogy olyan ügyesen megakadályoztad, hogy a vízbe dugjam a kezem. Nem szeretnék hasonló piranhatámadás tanúja lenni, ha az én karom a célpont!

- Öreg indián Maloa mondani: „Vízen óvakodni piranhától, de hízelgőtől óvakodni vízen és földön is!”

Még sokáig nem tudtam szabadulni a gondolattól, mennyi veszély leselkedik az őserdőben az olyan emberre, aki nem ismeri őket, míg a bennszülötteket kiskoruktól kezdve hozzászoktatják, hogy megvédjék magukat.

- Mi visszamenni – szólalt meg hirtelen a fiú. - a nap már magas, te barátok már biztos éhes.

Evezni kezdtünk az árral szemben, de csak nagy ügyel-bajjal jutottunk előre. Állandóan evezni kellett, mert ha csak egy percre is abbahagyjuk, az ár ugyanannyit vitt volna vissza, mint amennyit tíz perc alatt előrehaladtunk.

Így érkeztünk el nemsokára ahhoz a zúgóhoz, amelyen a kis indián olyan ügyesen juttatta keresztül csónakunkat. Kíváncsi voltam: ezúttal, szemben az árral, hogyan vágja ki magát. Már tisztán hallottuk a sziklán megtörő hullámok robaját. Az evezés még az eddiginél is keservesebb lett. Barátom hirtelen megszólalt:

- Mi kellene kiszállni. Húzni piroga vízesésen keresztül.

Így is tettünk. Elindultunk a folyóparton, s a pirogát egy kötélén húztuk magunk után. Lassan jutottunk előre. Egy helyen a lapos, homokos folyópart összeszűkül, majd meg is szakadt. A folyót itt buja növényzet határolta. Be kellett gázolnunk a vízbe. Most a fiú haladt elől, maga után húzta a pirogát, én pedig hátulról toltam.

Észrevettem, hogy az indián csak fél kézzel vontatja a csónakot, a másikbaqn machetét tart, mellyel állandóan kutat valamit a folyó fenekén. Nem tudtam, elvesztett-e valamit, vagy ez csak afféle babona. Föltettem magamban, hogy mihelyt kiérünk a pokoli zajból, megkérdem tőle.

Közel jártunk már a zúgó végéhez, amikor Kumevava feje fölé emelte a bozótvágó kést, hogy megmutassa mit fogott. Machetéje hegyén furcsa hal rángatózott, melyről keasóbb megtudtam, hogy rájának hívják. Akkora volt mint egy tányér, és épp olyan lapos is, rózsaszínű és szinte átlátszó. Hosszú, keskeny farkán kemény csontkinövés meredezett. A hal teste mozdulatlan volt, de farka erőteljesen csapkodott a levegőben, szerette volna megszúrni fogjul ejtőjét.

Amikor kissé eltávolodtunk a zúgótól, és már nem zavarta beszélgetésünket a víz robaja, a fiú elmesélte, hogyan él ez a különös hal.

A folyók sekélyesében tanyázik, megbújik a homokban vagy az iszapban. Nyugodtan hever, néha lassan úszva táplálék után néz. Ha megtámadják vagy csak rálépnek, villámgyorsan begömbíti a farkát, és csontos kinövésével megszúrja a támadót vagy az óvatlan arra járó. Farkából ilyenkor mérget bocsát ki, mely még az embernek is heves fájdalmat okoz, bár nem halálos.

Megtudtam azt is, hogy a tengerben is élnek ráják, olyan nagyok, hogy testükkel, akár egy takaróval körül tudnak tekerni egy embert, de az ő szúrásuk sem halálos.

A hal láttán már értettem, miért kutatott állandóan Vava a machetéjével a vízben. Ha nem így tesz, alighanem rálépett volna a rájára, az pedig megszúrja.

Még két órán át eveztünk. Végül megláttuk a kis hajót, mely most is úgy meredt ki a vízből, ahogy reggel elhagytuk.

A nap éppen fejünk fölött állt, dél volt. Hajótörött társaink örömkialtásokkal fogadtak. Igen megéheztek már.

- Folytatjuk -

Bölcs gondolatok

Nem a képességeink mutatják meg kik vagyunk, hanem a döntéseink.

Ne tégy olyasmit másokkal, amiről nem szeretnéd, hogy mások tegyék meg veled.

Életünk során azt a legnehezebb megtanulnunk, hogy mely hidakat használhatunk és melyeket kell elkerülnünk.

Nem az a szabadság, hogy azt tehetjük amit akarunk, hanem, hogy nem kell megtennünk amit nem akarunk.

Az életedet ne azzal mérd, hogy meddig lélegzel, hanem azokkal a pillanatokkal, amiktől el áll a lélegzeted!

Soha se felejtsd: a siker barátokat hoz, a kudarc megrostálja őket.

A kifogások önmagunknak szóló hazugságok.

Küldő: Böde Józsefné

Könyvritkaságok

Nem tudom, hányan kerestek már városukról szóló legendáskötetet olvasni, szórakozni, ismeretszerzés céljából. Én már többször is kerestem, de nem találtam és szomorúan vettem tudomásul, hogy Miskolc városról szóló meséket, legendákat tartalmazó könyv a „II. Rákóczi Ferenc” Könyvtár kincsei között nem létezik. Most, a 2010. január 4-i napilapban olvastam, hogy mivel másnak is volt már ilyen vágya, egy szerzőpáros létrehozott egy ilyen legendákat tartalmazó könyvet és egyik tagja szintén írt Miskolcra szóló élvezetes történeteket.

Egyszer megjönnek a pillangók – Miskolci legendák címmel jelent meg Csorba Piroska-Fedor Vilmos kötete, és Csorba Piroska: Miskolci séták című jóízű írása.

Müller Péter Sziámi, a népszerű zenész kulturális innovátor írta a szerzőpáros könyvéről: „Ha minden település megírná legendáriumát, kialakulhatna egy szerethetőbb Magyarország”.

Mi annyit teszünk hozzá ehhez, hogy a legendák megismertetésével tehetjük vonzóbbá élőhelyünket mind az itt lakók, mind az ide látogatók számára. Szerencsére, ezek a könyvek, ha ritkaság számba is mennek, most már léteznek. Gratulálunk az írásokhoz.

Pásztor Lászlóné

Herman Ottó Múzeum

Az elmúlt év decemberében kezdtük meg a miskolci Herman Ottó Múzeum Papszer utcai épülete 110. éves múzeumtörténetének ismertetését. Arról az épületről van szó, mely építéskor még a város egyetlen, református gimnáziumaként kezdte meg működését.

Itt jegyezzük meg, hogy a miskolci Református Gimnázium, mely 1560-ban kezdte meg működését, ma a „Lévay József” Gimnázium nevét viseli és ebben az évben ünnepli fennállásának 450. évfordulóját.

Decemberben újságunkból a magyar szöveg kimaradt, csak az eszperantó nyelvű fordítás jelent meg. Most pótoljuk a jeles épületről szóló kis prospektus szövegének ismertetését, a Herman Ottó Múzeum igazgatója: Veress László úr engedélyével.

Pásztor Lászlóné

Miskolc

„Herman Ottó” Múzeum 1.

/Tájak-Korok-Múzeumok Kiskönyvtára 411./

„Miskolci évszázadok” várostörténeti kiállítás

A műemlék múzeumépületről

Napjaink avasi műemlék együttesének reprezentatív objektuma az 1985-1990 között kívülről felújított, belülről átalakított, megsokszorozott kiállítási alapterületű Papszeren álló múzeum. Az épület mai képe több építési periódus eredménye. Első, a 15. századig visszanyúló állapotában hat helyiséget foglalt magába és kezdettől iskola volt. 1668-ban, majd 1735-1737 között, ezt követően 1740 és 1770 között újabb feljegyzésekről szólnak a feljegyzések. A református egyház 1790-ben arról döntött, hogy az L-alakú épületet emeletráépítéssel szükséges tovább bővíteni. A tervező és kivitelező Klir Vendel/1746-1809/ építőmester volt, aki 1776-1809 között dolgozott Miskolcon. Az iskola emeletráépítési munkálatait 1791-1792 között végezte el. Közel egy évszázad múlva újabb bővítési igény vetődött fel, s bár az 1878-as miskolci „nagy árvíz súlyos károkat okozott az épületben, mégis elkészült a keleti szárnyépület, amely a belülről az emelet magasságában karzatot kapott. A nagy terem a 19. század végén a könyvtár elhelyezésére is szolgált. Az 1889-ben megalakult Borsod-Miskolc Közművelődési és Múzeum Egyesület az épületben kapott helyet és fokozatosan gyarapodó gyűjteményeivel lassan elfoglalta az iskola termeit. Ez egy tanári,- tíz tan – és három szertárterem volt és a pedelluslakáson kívül még egy terem. Az épület 1953-ban újabb toldalékkal bővült, majd az 1960-as években két alkalommal is – gyengülő alapjai és porladó homokkő-falai miatt – komoly károsodásokat, sérüléseket szenvedett. Evékig zárvaq voltak

kiállítási termei is. Betonpilléres megerősítése, felújítása után 1974-ben „Ember és munka” címen nyílt meg új kiállítása, s ehhez egyben funkcióváltás is társult. Az épület ekkortól 1985-ig az emeleti részen csak kiállításnak, a földszinten pedig 1980-ig csak raktáraknak adott helyet.

A Papszeren több évig tartó felújítás és átalakítás után a földszinti részekben időszakos kiállítási tér alakult ki, kiállításra alkalmassá épült át a teljes pince-tér, az emeleti részen pedig 1990. december 21-én megnyílt az út teremre terjedő „Miskolci Évszázadok” címet viselő várostörténeti, s a két teremben elhelyezett „Szép tárgyak dicsérete” című néprajzi állandó kiállítás.

Várostörténeti kiállítás

A város történetét öt teremben bemutató kiállítás az egykori iskolaépület emeleti folyosóján kezdődik. A bolthajtások alatt 15. századi faszobrok sora fogadja a látogatót. A finomvonalú *Szerzetesszent*, a szépen restaurált, elegáns *Szent Péter* és *Pál* alakja mellett különleges értéket képvisel a festett kicsiny *Immaculata* szobor. A barokk szentek művészi képmásai a múzeum egyik leghíresebb műtárgya, a folyosó végében elhelyezett nagyméretű *gótikus vasajtó* felé vezetik a látogatót. A 14. századi kovácsoltvas, pántokkal rácsozott remekmű egykor a rudabányai templom kapuja volt. A bolthajtásos folyosó ablakai a műemlék avasi templomra néznek, amely középkori falaival, gótikus mérműves ablakaival méltó háttérül szolgál a középkor ritka szépségben megmaradt emlékének.

A kiállítás első terme a honfoglalástól a török kor végéig – tehát hét évszázadon keresztül – követi nyomon a város történiáját. A magyar nép itteni története is, amint ezt a Miskolc-Repülőtéri ásatás leletei bizonyítják, a honfoglalással kezdődik. A feltárt sír mellkeresztjei fotón szerepelnek, egy különleges kovácsoltvas kard markolata pedig, más középkori Miskolcraól származó használati tárggyal együtt, vitrinben látható. Legkorábbi írásos emlékeinkből másolat az 1067-es százdi oklevél, amely (Hejőcsabát említi. Anonymus műve (1210 körül) *terra Miscoucy* (Miskolc földje) néven emlékezik meg a Bors-Miskolc nemzetség honfoglaláskori szállásterületéről. A nemzetség tapolcai (bencés) monostoráról először a Várad Regestrumból (1219) értesülünk. A Sajó, Hejő, Szinva folyók határolta középkori falu még a 14. század elején is a legnépesebb helységek közé tartozott Borsodban. A középkori előkelő birtokosokat 1365-ben felváltja Nagy Lajos király, aki birtokcserék következtében megszerzi a közeli diósgyőri várat, és Miskolcot is az uradalomhoz csatolja. A királyi lakhellyé kiépített vár tartozékaként Miskolc megindul a városi fejlődés útján, és a 14. század végére már önkormányzattal rendelkezik. A királyi életmód tárgyai között találjuk az apró csontból készült napórákat és egy 14. századi, különlegességnek számító faragott ikontöredéket is. Valószínű a várkapornában szolgálta Mátyás királyt és udvarát a „diósgyőri kehely”-ként ismert gótikus sodronyzománcos remekmű. A várépítkezésre a pálcátagos gótikus kaputöredék emlékeztet, amelyre egy felfelé futó gyíkot is remekeltek a bükki erdőkben dolgozó kőfaragók. A Bükk vidékén a 14. század elejétől két pálos kolostor is működött: a diósgyőri és a szentléleki. Ezeket diapozitívok, fotók, s a tárgyak közül egy korabeli kovácsoltvas holló – a pálosok címerállata – idézi.

A török korban Miskolc is a hódoltság mezővárosok közé tartozott. ennek a korszaknak méltán híres iparművészeti tárgyai közül hímzett kendőket, rézedényeket és fegyvereket: handszárokat, jatagánokat és puskákat láthat az érdeklődő. Ezeket az egri pasa miskolci alattvalóinak, adózóinak írt levélmásolatai egészítik ki a diaposzitivokon.

A török kor elején Miskolcot az uralkodók a diósgyőri várral együtt főúri családoknak adták – fizetségként – zálogba. Az új protestáns földesurak, valamint a külföldön tanult prédikátorok is hozzájárultak, hogy a 16. század végére a protestantizmus vallási, erkölcsi és művelődési áramlata elérte és meghódította a mezőváros társadalmát. Az eddig Szent Istvánnak szentelt

gótikus templom is a reformátusoké lesz. A kiállítás vitrinjeiben – erre utalva – az avasi református egyház kenyérosztó tálainak másolatai mellett helyet kaptak a protestáns egyházművészet 17-18. századi legszebb, eredeti darabjai. Így úri-hímzéses úrasztali terítők, ónkupák és tálak, rézpohár „cápás” ötvösművészeti eljárással, rézkannák az úrasztali bor tárolására. Itt mutatjuk be a Palóczy család díszkötésű Károli-bibliáját is. Ebben a teremben látható még a múzeum egyik féltett kincse, a 17. századi keleti szőnyeg, amely egykor szintén az avasi templomot díszítette. A kapcsolódó dia a református templom és kincsei mellett az avasi templom közelében épült egykori református iskolát is bemutatja, amely a borsodi művelődés egyik központja volt.

- Folytatjuk -

Visszatérés napjainkba

Középkori építészeti emlékünök megcsodálása alkalmat nyújt az elmerengésre, de most térjünk vissza napjainkba. Kérjük, ismerkedjenek meg az alábbi vers szerzőjével.

Dr. Gaál Ernő

1949-ben született Sárospatakon, de 1981 óta Szerencsen él. 1985 óta foglalkozik irodalommal, jelenleg a Hegyaljai Alkotók Társulásának elnöke. Alkotásai edig 25 antológiában jelentek meg. A 2001-es irodalmi könyvnapokra jelent meg első verseskötete *Határkő* címmel. Tagja és régóvezetője a Cserhát Művészkörnek, a MAIT-nak (Magyar Alkotók Internetes Társasága), a TAMA-nak, a Keresztény Alkotók Közösségének, a Váci Mihály Irodalmi Körnek. Szerepel A Képes Irodalmi Lexikonban és a Kortárs Írók Arcképcsarnokában.. Szerkeszti a *Szerencsi Hírek* irodalmi mellékletét. A MAIT-tól *Lindák Mihály-díjat* kapott 2007-ben.

Gaál Ernő AZ ÉSZ JÁTÉKA

Tizenhat vitézzel áll ki a sereg,
Fővezér s hat tisztje királynak tiszteleg...
Előttük a sorban nyolc névtelen harcos,
Akik adott jelre kezdik el a harcot.

Ők azok a bátor gyalogos katonák,
akik zokszó nélkül szolgálják a királyt.
Oltalmáért, ha kell, vérüket hullatják,
Testközelből érzik ellenség illatját.

Harcmező hatvannégy kockáján küzdenek
Világos és sötét színekben a felek.
Hadüzenet joga világost illeti,
Mars Isten adta meg e szent jogot neki.

Mindkét csapat célja..., ereje hasonló,
Mattot akar adni: bástya, futár, s a ló.
Támadás, védelem egy időben zajlik,
Fortuna egyikhez, majd másikhöz hajlik.

Ütközet terepe nem bozótos vadon,
Hol hámozott banánt kóstolgat a majom.
Sem mező, hol őzek cikáznak szabadon,
S megcsúszik patájuk sikamlós talajhon.

E mérkőzés helye csöndes, nyugodt szalon,
Hol lesben portyázik éhes pók a falon,
Sorjáznak bábok terített asztalon,
Mesterek harcolnak mind a két oldalon.

Sportszerű szabályok korrektül rendeznek,
Minden vitás kérdést, mit az ész felvethet.
Lehet akármilyen örült igyekezet,
Egymásnak, jó barátként nyújtanak kezét.

II.

Művészet?... kedvtelés..., játék ez, netán sport?
Emberi értelem ádáz nagy csatája?
Holnap reggelig is folytathatnám a sort,
Akkor sem találnék méltó választ rája.

/Aranyló Búzaszemek Antológia: HAT-MAIT-2009- a szerző engedélyével/

Vicc

A hallás

Egy ember elmegy a fülorvoshoz és elpanaszolja, hogy nagyon rosszul hall.

- Ezt mikor tapasztalja? – kérdezi az orvos.
- Hát,...például nem hallom, amikor köhögök.

Az orvos felírja a gyógyszert és átnyújtja a vényt.

- Ettől jobban fogok hallani? – kérdezi a páciens.
- Ettől erősebben fog köhögni - válaszolta a fülész.

A kis baj

Az orvos egy középkorú asszonyt vizsgál. Mondja neki, a diagnózist:

- A szíve gyenge, van egy kis koszorúér meszesedése és némi vérkeringési zavara is, jelzi az EKG gép. Hány éves asszonyom?
- Harminchét! – vágja ki a hölgy.
- Hm, úgy látszik, a memóriával is van némi kis baj...

Miskolc-Vadaspark

Tudja Ön, hogy a miskolci Vadasparkban mindig történik valami? S tudja Ön azt is, hogy ott az egyetlen nem élő állat, csupán a bejárat közelében álló bronz teknős? Igen, ez nem él, de vannak élő ékszerteknősök is, sőt még úgynevezett aligátorteknős is él itt. Igen sok fajta állat tekinthető meg itt a gyermekek nagy örömeire. El kell mondanunk, hogy a miskolci Állatkert vezetésének köszönhetően az itt született állatok más állatkertekbe is elkerülnek, mint a legutóbbi két majom a kassai állatkertben talált új otthonra, mások Debrecenbe vagy Nyíregyházára kerültek. Az állatkert új lakói közé számítanak a kameruni kecskék, mosómedvék, emuk, szamarak is többek között. Az elmúlt évben az állatkert pályázatot hirdetett meg a gyermekek között a farkasokról szóló mesék írására. A pályázatra 149 mű érkezett be és a zoopedagógus: Takácsné Magi Zsuzsanna elmondása szerint nagyon nehéz volt a három legjobb mesét kiválasztania a zsűrinek a sok kiváló munka közül. A Félreismert ordas címmel írt pályaműveket az Állatkert nyomtatásban meg fogja jelentetni. Mi is kíváncsian várjuk a mesék kiadását, hogy beszámolhassunk a gyermek alkotókról és alkotásaikról.

Pásztor Lászlóné

Gratuláció

Szívből gratulálunk **Sirkó Ilona** tanárnőnek, aki az Észak-Magyarország régióinkbeli Bercel nevű községben 2009. év szeptemberétől működő, és **dr. Kalocsay Kálmán** eszperantista orvosprofesszorról elnevezett Gimnáziumban két osztályban tanítja az eszperantó nyelvet. Szívből gratulálunk a szegedi Eszperantó-Csoport által létrehozott „**Baghy Gyula**” Társaság megalakulásához, a 2010. január 13-i Baghy Gyula Emléknapi keretén belül. Szívből gratulálunk a **Kalocsay** emléktábla alkotójának és az emlékünnepeket szervező csapat munkájához.

Szívből köszöntjük összes nő-olvasónkat a közeli 2010. március 8-i Nemzetközi Nőnap alkalmából!

A miskolci „Király Lajos” Eszperantó Baráti Kör tagjai.

ÉSZAKMAGYARORSZÁGI HÍR

Pásztor László, Pásztor Lászlóné H-3530. Miskolc, Arany János u. 35. 4/2.

Tel.: + 36 70 206 1739

Tel.: + 36 70 570 8895

Tel.: +36 46 738 982

E-Mail: pasztorlaszlo.adri@hdsnet.hu

Weblap: <http://kiralylajos.extra.hu>